

POLÍTICA DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA PER A LA RECUPERACIÓ DELS BOSCOS CREMATS

Josep Escorihuela¹

RESUM

L'autor d'aquesta ponència exposa sintèticament, en primer lloc, els mecanismes instrumentats pel DARP per afavorir (per a) la recuperació del bosc després d'un incendi i, en segon lloc, les possibles sortides de la fusta cremada. En el primer apartat exposa una diversitat d'actuacions i ajuts insistint en la necessària planificació a llarg termini. En el segon apartat explica la política del DARP en la línia d'impulsar, juntament amb organitzacions sindicals agràries i industrials, contractes tipus amb preus mínims per a la fusta.

RESUMEN

El autor de esta ponencia expone sintéticamente, en primer lugar, los mecanismos instrumentados por el DARP cara a la recuperación del bosque después de un incendio y, en segundo lugar, las posibles salidas a la madera quemada. En el primer apartado expone una diversidad de actuaciones y subvenciones insistiendo en la necesaria planificación a largo plazo. En el segundo apartado explica la política del DARP en la línea de impulsar, junto con las organizaciones sindicales agrarias e industriales, contratos tipo con precios mínimos para la madera.

SUMMARY

The author of this report discloses synthetically the techniques developed by the DARP (Agriculture, Cattle-raising and Fishing Department) to recover the forest after a fire and he explains also the possible markets for burned wood. There is a diversity of measures and possible assistance; he insists on the need of a good planning at long term. He explains also the DARP policy in order to impel, together with agrarian and industrial syndical organisations, the wood trade at satisfactory prices.

1. Cap de la Secció de Producció Forestal del Departament d'Agricultura Ramaderia i Pesca de la Generalitat de Catalunya.

Quan un bosc és afectat per un incendi, les dues preguntes que es fa tothom són:

— Què s'ha de fer per a la recuperació del bosc?

— Què fas amb la fusta cremada?

El Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca davant d'aquestes qüestions instrumenta els mecanismes següents:

Primera pregunta: Què s'ha de fer per a la recuperació del bosc?

Quan es produeix un incendi forestal superior a 40 ha, o quan es tracta d'un indret d'especial significació, encara que la superfície sigui més petita, es fa el següent:

El tècnic forestal de la comarca desplaça a la zona i cartografia sobre l'ortofotomapa escala 1/5.000, el perímetre de la zona afectada delimitant les àrees segons uns criteris determinats: Dintre del perímetre fa les següents avaluacions i delimitacions:

1. Grau d'afectació de la vegetació:

- zona no afectada
- zona on la vegetació té possibilitat de sobreviure.
- zona on la vegetació no té cap possibilitat de sobreviure.

2. Vegetació existent:

- estrat arbori (s'especifiquen les espècies)
- estrats no arboris (s'especifiquen les espècies)

3. Fauna: S'especifiquen les espècies (per exemple, espècies protegides) i grau d'afectació.

4. Valor de l'ecosistema i altres característiques: espècies protegides, indrets d'especial relleu.

D'acord amb aquestes avaluacions, tant quantitatives com qualitatives, es fa la valoració global dels danys i perjudicis produïts.

Un cop fetes les avaluacions, la següent fase

consisteix a localitzar els propietaris de les zones afectades mitjançant els plànols de cadastre dels ajuntaments.

Després de l'anàlisi de l'estat en què ha quedat la vegetació, distingim les àrees capaces de regeneració per si mateixes, és a dir, recuperem la vegetació existent i les operacions a realitzar per accelerar la recuperació en el mínim temps possible, evitant al màxim la degradació del sòl, i les que, encara que es recuperen, sofreixen una regressió de la vegetació existent.

En aquestes últimes i en algunes zones de les anteriors en què es vulgui canviar l'espècie principal, avaluem la potencialitat de l'estació, és a dir, climatologia, geomorfologia i edafologia, com també la regressió que patirà la vegetació, analitzant quines espècies cal plantar per recuperar-la al més aviat possible. És important no plantar espècies que estiguin dos punts del nivell biològic per damunt de la vegetació que colonitzarà el sòl, si es vol obtenir l'èxit de la repoblació.

En el programa Quiquennal d'Aforestació elaborat pel Departament es contemplen les regions naturals amb els seus dominis de vegetació. Lògicament, les espècies a introduir seran les que figurin en el citat programa.

Es fa la mateixa anàlisi per la fauna, és a dir, quines possibilitats té de recuperació, i segons la seva potencialitat s'actua.

Ara bé, la majoria de la superfície afectada correspon a l'àrea de bosc mediterrani, i és de tots coneguda la capacitat d'autoregeneració que té aquest bosc. Per tant, les tasques van dirigides a l'eliminació de la vegetació o part d'aquesta, per tal de facilitar la restauració, i al mateix temps contribuir a l'eliminació de possibles malalties. També es pot procedir a talar la resta que continua en peu que no tingui aprofitament comercial. Aquesta operació es fa ordenadament, de manera que les restes queden esteses formant palissada per tal d'evitar al màxim l'erosió (annex 1, full de Tecnologia Forestal 3).

El Departament, per portar a terme les operacions esmentades en el programa anterior disposa dels mitjans següents:

Els ajuts contemplats en l'Ordre de 21 de febrer de 1994, sobre l'establiment d'ajuts en l'àmbit del medi natural (annex 2, resum de l'Ordre d'Ajuts) i les inversions directes a càrrec dels seus pressupostos.

En aquesta Ordre d'ajuts, el Departament estableix un àmbit d'ajuts als boscos forestals que varia el seu percentatge, segons la classificació del territori i dels seus propietaris sigui o no membres del Centre de la Propietat Forestal, així com la repoblació en els casos per reiteració dels incendis.

També impulsa els plans tècnics de gestió com a mitjà d'ordenació i planificació del territori. Es tracta d'una eina molt valuosa per als propietaris afectats, donat que per al seu contingut representa l'ordenació dels recursos en el temps. Les línies d'actuació per a la redacció d'aquests plans són les següents:

1. Agrupació de les propietats veïnes per tal d'obtenir una superfície adient a la planificació.

2. Definir els objectius de forma que el propietari pugui mantenir els mateixos recursos de què disposava abans de l'incendi i, al mateix temps, pugui complir la normativa vigent quant a zones cremades. Exemple: necessitat d'herbacis per mantenir la població del ramat.

3. Analitzar la potencialitat dels terrenys, per que es pugui ampliar la productivitat immediata dels recursos, sempre que els terrenys siguin adients, vulgui o no el propietari titular de l'explotació i sigui compatible amb la planificació global. Optimitzar pastures mitjançant recs si és possible.

4. Planificació contra futurs focs:

— Disseny de tallafoes vegetals de pastures o espècies hígròfiles per a una immediata restauració que permeten una quarteració del territori.

— Disseny de la xarxa de camins per a donar continuïtat a les finques.

— Prat a la vora de les cases, si és possible, mitjançant recs.

Les inversions directes a càrrec dels seus pressupostos és mitjançant la declaració de Zones d'Actuació Urgent i els convenis de repoblació de zones incendiades.

La llei forestal catalana exposa al capítol III que l'administració forestal pot declarar determinades àrees, zones d'actuació urgent (ZAU) amb la finalitat de conservar-les i afavorir-ne la restauració. Entre altres poden ser declarats ZAU, els terrenys forestals incendiats per als quals no és previsible una recuperació natural. Els titulars dels terrenys afectats per la declaració de ZAU tenen dues vies possibles per restaurar les seves finques:

a) Realitzar les actuacions directament els mateixos mitjançant els ajuts establerts pel DARP que, en cas de ZAU són del 90 %.

b) Establir convenis de ZAU amb el DARP per l'execució de dites actuacions, en aquest cas és l'Administració qui realitzarà directament la inversió i executarà la reforestació. Aquests convenis ZAU són per 5 anys i una vegada transcorregut el termini, el conveni quedarà automàticament extingit.

La declaració de ZAU s'ha de fer per Decret del Consell Executiu.

Els convenis de repoblació de zones incendiades s'estableixen a l'empara del Decret 545/1983, sobre mesures per a la restauració de zones afectades per incendis forestals. Aquests convenis tenen una durada mínima de 5 anys i màxim de 50 anys.

Segona pregunta:

Què fas amb la fusta cremada?

El Departament, davant de la gran oferta de fusta cremada que existeix, ha impulsat juntament amb les organitzacions sindicals agràries i industrials, un contracte tipus que fixa un preu mínim per a la fusta, per intentar minvar d'aquesta manera els danys que puguin sofrir els propietaris en la seva comercialització.

Secció 1	Inversió màx (*) subvencionable PTA /ha	CAT D'UP (100%)	ZAU I PEIN 30%	CPF + PTGMF 30%	INVESTA 100%
I.- REFORESTACIONS AMB RESINOSES					
- Primaries plantacions	200.000	200.000	130.000	160.000	120.000
- Sembrats	50.000	60.000	48.000	54.000	36.000
- Repòsició fallides	112.500	112.500	101.250	90.000	67.500
- Treballs culturals per alliviar la regeneració natural en boscos cremats	112.000	112.000	100.800	99.600	67.200
II.- REFORESTACIÓ AMB PLANIFOLIS DE CREIXEMENT LENT					
- Plantacions	437.500	437.500	393.750	350.000	262.500
- Sembrats	175.000	175.000	157.500	140.000	105.000
- Regeneració d'arbrats, rouredes i altres plantifolis en boscos cremats	160.000	160.000	144.000	128.000	96.000
Secció 2					
I.- TREBALLS CULTURALS SOBRE RESINOSES I PLANIFOLIS DE CREIXEMENT LENT					
- Netaja de bosc (estassades)	106.250	106.250	95.625	85.000	63.750
- Retirada de restes procedents de les estassades	40.000	40.000	36.000	32.000	24.000
- Netaja de bosc total en franques de 20 m de les plantes forestals, amb trituració de restes	171.250	171.250	154.125	137.000	102.750
- Primera aclianada de selecció en plantacions regulars	84.000	84.000	75.600	67.200	50.400
- Segona aclianada de selecció en plantacions regulars i irregulars	50.000	50.000	45.000	40.000	30.000
- Aclianada i selecció de tanys en fullores	42.000	42.000	37.800	33.600	25.200
- Podes d'arbrats fins a 2 m d'alçada	40.000	40.000	36.000	32.000	24.000
- Podes d'arbrats fins a 7-8 m d'alçada	150.000	150.000	135.000	120.000	90.000
- Restauració de boscos malmenats per causes naturals de caire catastròfic	100.000	100.000	90.000	80.000	60.000
- Tractaments fitosanitaris	50.000	50.000	45.000	40.000	30.000
II.- TREBALLS CULTURALS ESPECÍFICS PER A SUREDES					
- Regeneració de suredes cremades amb retirada de restes	225.000	225.000	202.500	180.000	135.000
- Regeneració de suredes amb retirada de restes	187.500	187.500	168.750	150.000	112.500
- Ratllat del suró	20.000	20.000	18.000	16.000	12.000
- Extracció de suró i pellegri cremat	140.000	140.000	126.000	112.000	84.000
- Tractaments fitosanitaris	35.000	35.000	31.500	28.000	21.000
- Podes de formació	35.000	35.000	31.500	28.000	21.000
- Aclianada per a regeneració	50.000	50.000	45.000	40.000	30.000
- Despelegrinatge de suredes sense valor comercial dels productes	100.000	100.000	90.000	80.000	60.000
Secció 3					
I.- TREBALLS D'ORDENACIÓ DE BOSCOS					
- Redacció de projectes d'ordenació	5.000	5.000	4.500	4.000	3.000
- Revisió de projectes d'ordenació	2.500	2.500	2.250	2.000	1.500
- Redacció de PTGMF	3.500	3.500	3.150	2.800	2.100
- Revisió de PTGMF	1.750	1.750	1.575	1.400	1.050
CAPITOL 3					
VI.- PUNTS D' AIGUA					
- De terra amb un mínim de 50 m ³ i un màxim de 500 m ³	50%	50%	50%	50%	50%
- De terra dintre del PEIN amb un mínim de 50 m ³ i un màxim de 500 m ³	60%	60%	60%	60%	60%
- D'obra amb un mínim de 50 m ³ i un màxim de 500 m ³	50%	50%	50%	50%	50%
- D'obra dintre del PEIN amb un mínim de 50 m ³ i un màxim de 500 m ³	60%	60%	60%	60%	60%

(*) Aquesta inversió es considera admissible com a valor mitjà. Quan el sol·licitant proposi inversions amb preus unitaris superiors, caldrà que els justifiqui mitjançant el corresponent projecte.

CAT D'UP = Terrenys incobos en el Catàleg d'Utilitat Pública
 ZAU I PEIN = Terrenys incobos en Zones d'Actuació Urgent I PEIN
 CPF + PTGMF = Titular de l'Inquesta que pertanyen al Centre de la Propietat Forestal

Generalitat de Catalunya
Departament d'Agricultura, Ramaderia i Pesca
Direcció General del Medi Natural

TECNOLOGIA FORESTAL

Juliol 1994

Núm. 3

RECUPERACIÓ DE LES ZONES AFECTADES PELS INCENDIS FORESTALS

L'actuació humana en el terrenys forestals afectats per incendis ha de tenir dos objectius bàsics:

- 1.- Evitar l'erosió, és a dir, l'arrossegament del sòl.
- 2.- Afavorir la regeneració natural facilitant la germinació de les llavors, o la producció de rebrots.

Quan la vegetació afectada no té cap possibilitat de pervivència es recomana:

- 1.- Tallar els peus morts de pi, alzina, roure, etc. i tanys de matolls. La fauna salvatge pot necessitar que es deixin sense tallar alguns rodals.
- 2.- Trossejar les capçades i branques.
- 3.- Construcció de palesades per a evitar la pèrdua del sòl, principalment, en les vessants més pendents.
- 4.- Durant els dos anys següents observar l'evolució de la vegetació, i a partir d'aquesta data intervenir, bé per fer algun tractament silvocultural sobre la massa en regeneració o bé mitjançant reforestació en cas que aquella no sigui satisfactòria.

S'ha d'evitar totalment l'entrada del ramat a les zones cremades excepte als llocs on s'hagi cregut oportú crear àrees tallafocs aprofitant la situació actual.

Es recomanable que aquestes operacions es facin coordinadament entre titulars de finques forestals veïnes, per tal que les feines es puguin planificar dins d'un marc geogràfic ampli i rebaixar els costos de les actuacions.

Realitzar una planificació mitjançant un PTGMF, tot i que les finques estiguin cremades, facilitarà la coordinació de les operacions i permetrà preveure una zonificació global futura. En alguns casos serà recomanable realitzar el PTGMF conjuntament amb varis propietaris.

DESCRIPCIÓ DE LES OPERACIONS

Operació núm. 1

Tallada d'arbres afectats, sense possibilitat de sobreviure, de diàmetre per sobre de 10 cm.

Operació núm. 2

Disseny i execució de camins de desembosc o camins forestals per a l'extracció, tot procurant la mínima pertorbació del medi físic en tot cas amb possibilitat de restauració si cal.

Operació núm. 3

Les restes de la tallada i altres peus de diàmetre inferior que també es tallin s'han d'incorporar al terreny de manera ordenada per a contribuir a minimitzar el risc d'erosió, col·locant-los perpendiculars a les línies de màxima pendent en els llocs adequats.

Operació núm. 4

Al cap d'un temps i principalment a la primavera hi haurà segurament les primeres senyals de regeneració natural. Cal fer un senzill mostreig del nombre de plantes per unitat de superfície (m²; 100 m² ...).

Operació núm. 5

Passades dos o tres primaveres, segons els resultats deduïts del punt anterior, caldrà, en el seu cas fer trossos de reforestació artificial.

AJUTS CONTEMPLATS A LA NORMATIVA VIGENT, QUE SÓN D'APLICACIÓ A LES OPERACIONS DESCRITES.

Estan regulats bàsicament a les següents disposicions:

Ordre del DARP, de 29 de juny de 1993 (DOGC núm. 1768, de 9-7-93)

Ordre del DARP, de 21 de febrer de 1994 (DOGC núm. 1868, de 4-3-94)

La base per a determinar l'ajut és sempre el cost real de l'operació (inversió) i el % de subvenció depèn de:

- Caràcter de l'explotació (agrícola i forestal o només forestal)
- Ubicació en zones especials (Zones d'actuació urgent Pla d'espais d'interès natural, zones desfavorides)
- Disposar d'un Pla tècnic de gestió i millora forestal
- Ser membre del Centre de la Propietat Forestal
- Activitat del sol.licitant (agricultor a títol principal o no)
- Tipus d'espècies implantades en la reforestació

A títol orientatiu les operacions descrites poden tenir les següents

subvencions màximes:

Operació 2

- Camins de nova construcció o millora dels existents

Terrenys accidentats: de 25% de la inversió a 1.500.000 pta/Km.

Terrenys poc accidentats: de 25% de la inversió a 500.000 pta/Km.

Operació 3

Inversió màxima subvencionable pta/ha	Subvenció màxima pta/ha		
	ZAU o PEIN	CPF/PTGMF	RESTA
	90%	80%	60%
112.000	100.800	89.600	67.200

Operació 5

	Inversió màxima subvencionable pta/ha	Subvenció màxima pta/ha		
		ZAU o PEIN	CPF/PTGMF	RESTA
		90%	80%	60%
Reforestació: - amb resinoses	200.000	180.000	160.000	120.000
- amb planifolis de creixement lent	437.500	393.750	350.000	262.500
Regeneració de suredes cremades amb retirades de restes	225.000	202.500	180.000	135.000

L'adscripció al Centre de la Propietat Forestal té, a més, nombrosos avantatges:

- Subvenció màxima de 10.000 pta/ha, amb un sostre de 350.000 pta, per l'adscripció.
- Suport per a la redacció del Pla Tècnic de Gestió i Millora Forestal, document que planifica durant 10 anys el futur de la finca.
- Subvenció màxima per a la redacció del Pla Tècnic de Gestió i Millora Forestal, 3.500 pta/ha.